

— 31 MAJA —
ŚWIATOWY DZIEŃ
BEZ TYTONIU

NOWE FORMY STARE PUŁAPKI

dr n. med. Paweł Grzesiowski – Główny Inspektor Sanitarny

CHRONIMY ZDROWIE
Z MYŚLĄ O PRZYSZŁOŚCI

Przemysł tytoniowy już raz przekonał społeczeństwo, że palenie jest bezpieczne i eleganckie. Potrzebowaliśmy dekad, aby udowodnić prawdę.

Dziś widzimy podobne strategie marketingowe stosowane przez producentów wyrobów nikotynowych.

Czy wyciągnęliśmy wnioski z poprzednich lekcji?

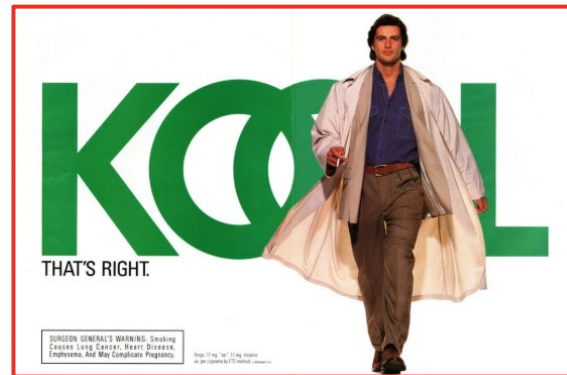
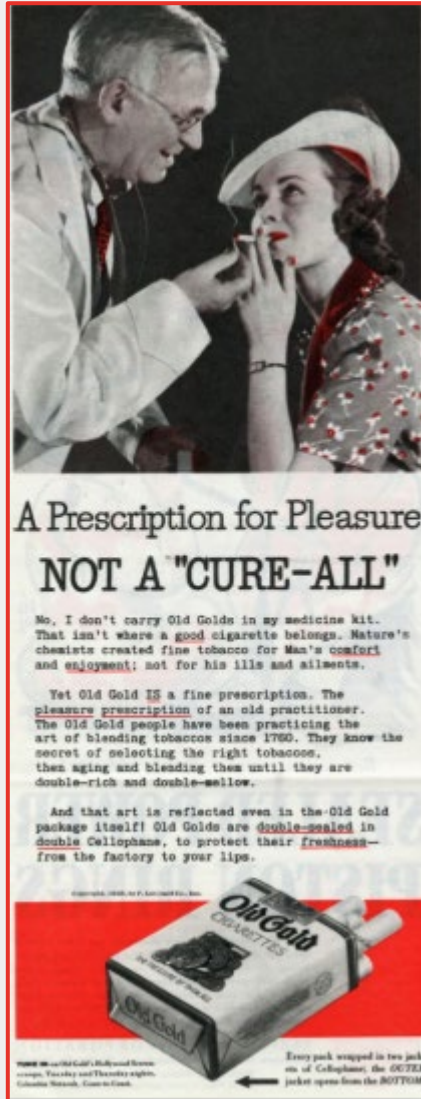
**CHRONIMY ZDROWIE
Z MYŚLĄ O PRZYSZŁOŚCI**

— 31 MAJA —
**ŚWIATOWY DZIEŃ
BEZ TYTONIU**

Marketing wczoraj: papierosy jako norma

- Reklamy papierosów w prasie, radiu, telewizji
- Pałący lekarze, palenie w szpitalach i gabinetach
- Społeczne przyzwolenie i autorytet „białego fartucha”
- Zdrowie jako wartość przegrywało z marketingiem

Czy wiesz, że... ?

- **Big Tobacco** (5 największych, amerykańskich koncernów tytoniowych) przez dekady wykorzystywało marketing i dezinformację, by zakłócać świadomość zdrowotną społeczeństwa.
- **Tobacco Industry Research Committee** (później: Council for Tobacco Research) powstał po to, by podtrzymywać wątpliwości wobec nauki. Celem było: „badanie wpływu palenia na zdrowie”, ale historycznie często wskazywana jako element strategii przemysłu tytoniowego, aby:
 - podważać lub opóźniać uznanie szkodliwości palenia,
 - tworzyć wrażenie „braku jednoznacznych dowodów”,
 - wpływać na opinię publiczną i media.

FAKE NEWSY: kiedyś

- „Palenie nie szkodzi”
- „Papierosy uspokajają”
- „Papierosy pomagają zachować szczupłą sylwetkę”
- „Lekarze palą – więc to bezpieczne”

Dla potwierdzenia powyższego realizowano:

- Reklamy z udziałem lekarzy
- Palono w szpitalach i gabinetach

To wszystko było dezinformacja, którą obalaliśmy **kilkadziesiąt lat!**

Od zawsze ukrytym celem przemysłu tytoniowego było zasiewanie wątpliwości w społeczeństwie i zysk finansowy.

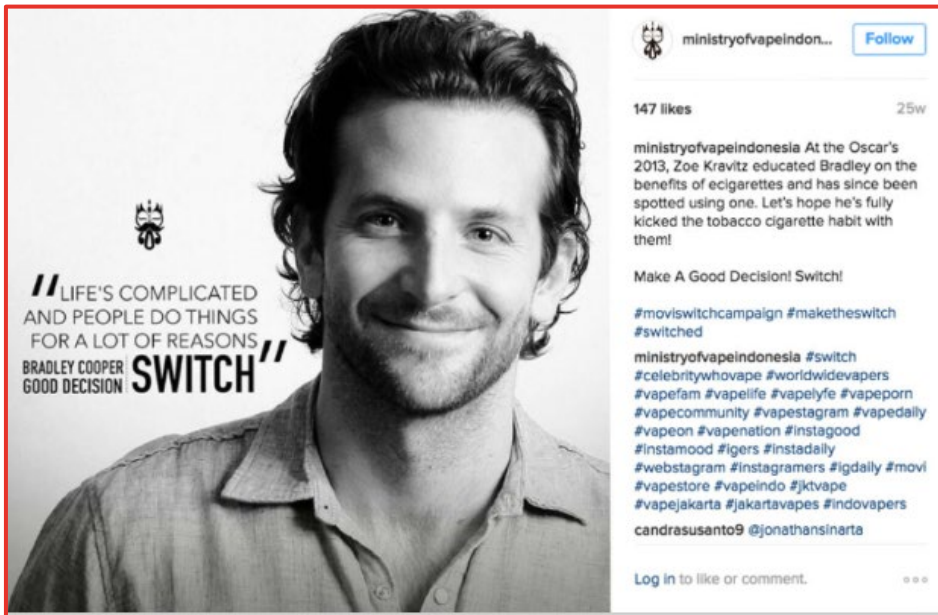
CHRONIMY ZDROWIE
Z MYŚLĄ O PRZYSZŁOŚCI

— 31 MAJA —
ŚWIĄTOWY DZIEŃ
BEZ TYTONIU

Marketing dziś: e-papierosy jako lifestyle

- E-papierosy, podgrzewacze tytoniu, saszetki nikotynowe
- Design, smaki, technologia
- Nikotyna jako styl życia, nie używka
- Przekaz: „nowoczesne”, „bezpieczniejsze”, „kontrolowane”

<https://tobacco.stanford.edu/ecigs/helps-you-quit/switch/#collection-93>

CHRONIMY ZDROWIE
Z MYŚLĄ O PRZYSZŁOŚCI

— 31 MAJA —
ŚWIATOWY DZIEŃ
BEZ TYTONIU

<https://tobacco.stanford.edu/ecigs/helps-you-quit/switch/>

Ale marketing nie zniknął – zmieniła się tylko forma przekazu!

- Firmy tytoniowe działają dziś bardziej „pośrednio”:
 - >> Nowe produkty (e-papierosy, podgrzewacze tytoniu)
 - promowane są jako „alternatywa” dla palenia
 - komunikaty często sugerują mniejsze ryzyko, zdrowszy wybór
 - nowoczesny design, technologie, lifestyle
 - >> Social media i influencerzy
 - mniej formalne, trudniejsze do kontrolowania działania
 - pokazywanie produktu w kontekście stylu życia, a nie wprost reklamy
 - >> Punkty sprzedaży
 - ekspozycja produktów przy kasach
 - promocje cenowe, opakowania przyciągające uwagę (tam, gdzie prawo to dopuszcza)
 - >> „Lifestyle branding”
 - budowanie skojarzeń: wolność, indywidualizm, nowoczesność
 - szczególnie widoczne przy produktach bezdymnych

<https://www.facebook.com/groups/790183451613827/posts/874604263171745/>

<https://www.instagram.com/olaholata/>

FAKE NEWSY: dziś

Nowa narracja – ten sam mechanizm

- „E-papierosy są bezpieczniejsze”
- „E-papierosy to zdrowsza alternatywa”
- „To tylko para wodna”
- „To element stylu życia”
- „Harm reduction = brak ryzyka”

Podobna strategia, tylko w nowej formie i dostosowana do dzisiejszych czasów.

CHRONIMY ZDROWIE
Z MYŚLĄ O PRZYSZŁOŚCI

— 31 MAJA —
ŚWIATOWY DZIEŃ
BEZ TYTONIU

Manipulacja i dezinformacja przemysłu

Wątpliwość jako strategia

„Wątpliwość jest naszym produktem” – napisał w 1969 roku przedstawiciel koncernu tytoniowego Brown & Williamson. Nie chodziło o to, żeby ludzie uwierzyli, że papierosy są zdrowe. Wystarczyło, by nie byli pewni, czy naprawdę szkodzą. Podobny sposób myślenia z czasem przejęły inne branże – alkoholowa, spożywcza i paliwowa.

Źródło: Program „Tylko pomyśl”. Olga Białobrzeska, Michał Parzuchowski, 2025. Program dostępny od roku szkolnego 2026/2027

CHRONIMY ZDROWIE
Z MYŚLĄ O PRZYSZŁOŚCI

— 31 MAJA —
ŚWIĄTOWY DZIEŃ
BEZ TYTONIU

Redukcja szkód (Harm reduction) – stanowisko WHO i Konsultanta Krajowego w dziedzinie zdrowia publicznego

Wspólne stanowisko:

- Wszystkie produkty nikotynowe są szkodliwe i uzależniające.
- „Harm reduction” nie może być traktowane jako bezpieczna strategia zdrowotna.
- Brak dowodów, że produkty nowej generacji skutecznie ograniczają szkody zdrowotne populacyjnie.
- Narracja „mniej szkodliwej alternatywy” może osłabiać percepcję ryzyka i normalizować używanie nikotyny.

Szczególne zagrożenia:

- atrakcyjne smaki i nowoczesny design,
- marketing internetowy i lifestyle’owy,
- rosnąca popularność wśród dzieci i młodzieży,
- podtrzymywanie uzależnienia od nikotyny.

Priorytety zdrowia publicznego:

- zapobieganie inicjacji nikotynowej,
- ochrona dzieci i młodzieży,
- ograniczanie marketingu produktów nikotynowych,
- polityka oparta na dowodach naukowych.

Priorytet: profilaktyka i ochrona młodych ludzi, nie promocja „alternatyw”.

Kto dokładnie tworzy przemysł tytoniowy?

CHRONIMY ZDROWIE
Z MYŚLĄ O PRZYSZŁOŚCI

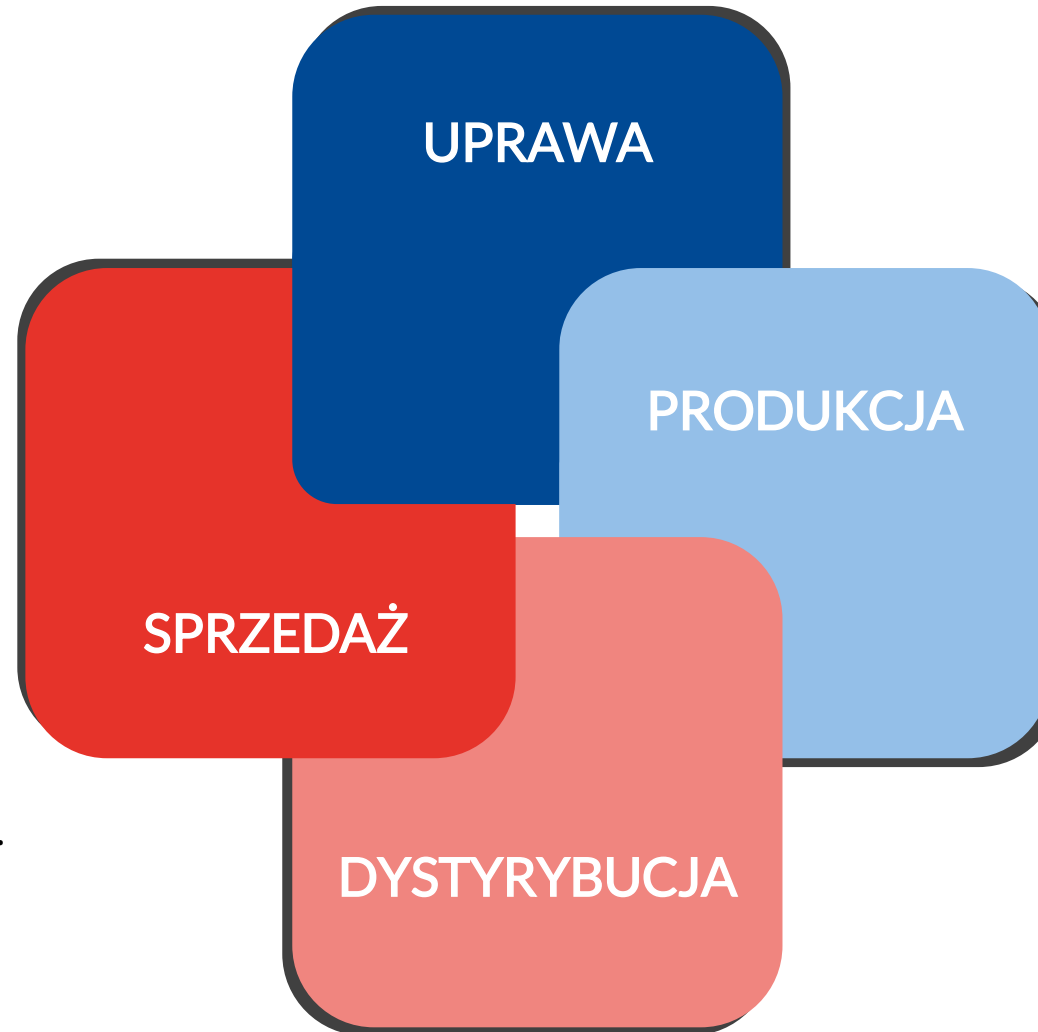
— 31 MAJA —
ŚWIATOWY DZIEŃ
BEZ TYTONIU

Uprawa

- Stowarzyszenia uprawy tytoniu
- Powiązane przedsiębiorstwa np. producenci pestycydów
- Firmy zajmujące się skupem i obróbką liści tytoniu

Sprzedaż

- Sprzedawcy detaliczni i bezcłowi
- Stowarzyszenia sprzedawców
- Pokrewne branże np. agencje marketingowe, restauracje itp.

Produkcja

- Koncerny tytoniowe
- Współpracujące spółki i ich przedstawiciele

Dystrybucja

- Importerzy
- Eksporterzy

Główne strategie przemysłu tytoniowego

1

Zaprzeczanie
szkodliwości
swoich
produktów

2

Marketing
skierowany do
młodych osób

3

Rebranding
i wprowadzenie
produktów
"o obniżonym
ryzyku"

4

Zapewnienia
o społecznej
odpowiedzialności
biznesu

5

Ingerowanie
w kształtowanie
polityki

Źródło: „Walka z przemysłem tytoniowym” mgr Julia Nowicka-Janik, doktorantka Pierwszej Szkoły Doktorskiej GUMed, Zakład Zdrowia Publicznego i Medycyny Społecznej GUMed,

CHRONIMY ZDROWIE
Z MYŚLĄ O PRZYSZŁOŚCI

— 31 MAJA —
ŚWIĄTOWY DZIEŃ
BEZ TYTONIU

Państwowa Inspekcja Sanitarna – od lat budujemy środowisko sprzyjające zdrowiu

Państwowa Inspekcja Sanitarna odgrywa kluczową rolę w budowaniu środowiska sprzyjającego zdrowiu, prowadząc działania profilaktyczne, edukacyjne i wspierające zdrowe wybory.

Profilaktyka nikotynowa – jeden z filarów działań PIS

- edukacja zdrowotna dzieci i młodzieży,
- kampanie społeczne dotyczące skutków używania wyrobów nikotynowych i tytoniowych,
- działania informacyjne skierowane do rodziców i nauczycieli,
- wspieranie rozwiązań legislacyjnych i systemowych ograniczających ekspozycję na nikotynę,
- współpraca z placówkami oświatowymi oraz partnerami naukowymi i społecznymi.

Wieloletnie programy edukacyjne realizowane przez PIS

- Programy prowadzone we współpracy z placówkami nauczania i wychowania obejmują dzieci i młodzież na różnych etapach edukacji i wspierają:
 - rozwój postaw prozdrowotnych,
 - umiejętność podejmowania świadomych decyzji,
 - wzmacnianie odporności na presję społeczną i marketingową przemysłu nikotynowego.

Aktualne działania edukacyjne Państwowej Inspekcji Sanitarnej

Dwie kluczowe kampanie realizowane co roku przez PIS:

- Światowy Dzień bez Tytoniu (31 maja)
- Światowy Dzień Rzucania Palenia (trzeci czwartek listopada)

Wokół tych wydarzeń realizowany jest szeroki zakres działań edukacyjnych i profilaktycznych:

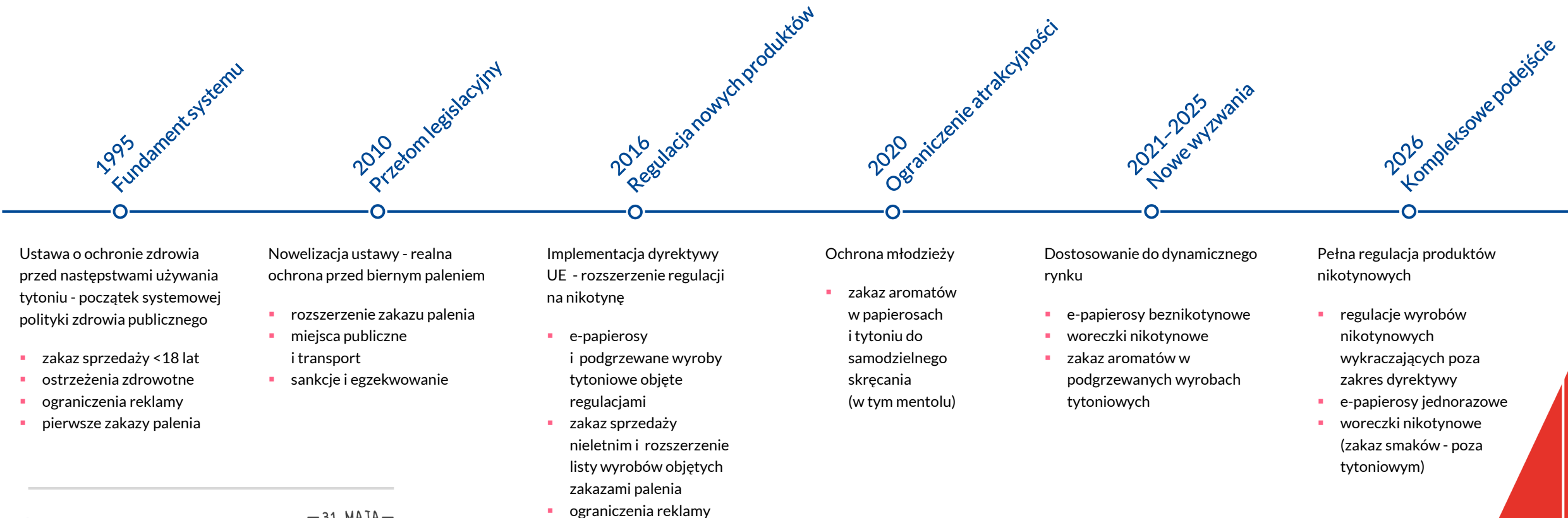
- spotkania i warsztaty z młodzieżą,
- konkursy, festyny i akcje informacyjne,
- edukacja w szkołach i społecznościach lokalnych,
- przygotowywanie materiałów tematycznych:
 - broszur,
 - ulotek,
 - plakatów,
 - prezentacji i scenariuszy zajęć na godziny wychowawcze.

Nasze najnowsze inicjatywy

- broszura „Szkoła wolna od nikotyny” przygotowana we współpracy z dr n. med. Łukaszem Balwickim, prof. GUMed – materiał wspierający szkoły w tworzeniu środowiska wolnego od nikotyny,
- od września start programu edukacyjnego „Tylko Pomyśl”, skierowanego młodzieży, uczący myślenia krytycznego oraz rozpoznawania dezinformacji m.in. nikotyny.

Nie powtarzajmy błędów przeszłości – Polska od lat 90. konsekwentnie wzmacnia ochronę Twojego zdrowia.

Zobacz jak krok po kroku zmieniało się prawo, by chronić przed nałogiem:

CHRONIMY ZDROWIE
Z MYŚLĄ O PRZYSZŁOŚCI

— 31 MAJA —
ŚWIĄTOWY DZIEŃ
BEZ TYTONIU

Uczmy się na podstawie doświadczeń!

- Potrzebowaliśmy dziesiątek lat, aby zrozumieć skalę szkód wyrządzanych przez papierosy
- Dziś mamy wiedzę szybciej, wiemy więcej
- Nowe formy – te same stare pułapki

Dziękuję za uwagę.

CHRONIMY ZDROWIE
Z MYŚLĄ O PRZYSZŁOŚCI

— 31 MAJA —
ŚWIATOWY DZIEŃ
BEZ TYTONIU